

Kvennablaðið kostar 1 kr. 50 au. inn-
anlands, erlendis 3
kr. (65 cent vestan-
hafs) $\frac{1}{2}$ verðsins
borgist fyrirfram, en
 $\frac{1}{2}$ fyrir 15. júlí.

Kvennablaðið.

Óþessu ákriðeg
bundin við árs-
mót, ógild nema
komin sé til át-
get. fyrir 1. okt
og kaupandi haf
borgað að fullu.

21. ár.

Reykjavík, 30. september 1915.

Nr 9.

Stefnuskrá

Kvenréttindafélags Íslands.

Pegar K. V. R. F. var stofnað 1907, þá var það með sérstöku tilliti til þess, að um þær mundir var hvorki nokkurt félag eða nokkur íslensk kona, sem beitti sér sérstaklega fyrir málefni kvenna. Þorbjörg Sveinsdóttir var löngu fallin frá, og frá þeim tíma, eða jafnvel nokkru áður, hafði hið íslenska Kvenfélag ekki skift sér minstu vitund um nein kvenréttindamál. K. V. R. F. var því þar með sjálffalin forgangan í þessum málum, svo framarlega sem þau áttu að takast á dagskrá kvenna og þjóðarinnar í heild sinni.

Pegar félagið því var stofnað og lög þess samþykkt 27. jan. 1907, þá var það auðvitað utan um kvennamálin, enda sýna lög þess það, að þau eru aðal tilgangur félagsins.

Önnur grein laganna, sem felur í sér alla stefnuskrá félagsins hljóðar þannig:

»Markmið félagsins er:

- Að starfa að því, að íslenskar konur fái full stjórnmalaréttindi á við karlmenn, svo og rétt til embætta og atvinnu, með sömu skilyrðum og þeir.
- Að efla þekkingu og glæða áhuga íslenskra kvenna á málefni þessu með fyrirlestrum, blaðagreinum o. fl.
- Að efla félagsskap og samvinnu meðal íslenskra kvenna, með því að stofna sambandsdeildir víðsvegar um land, sem allar vinni að sama markmiði og standi í sambandi við aðaldeildina, sem er í Reykjavík.

Í félagið gat hver ísl. kona gengið, sem var fullra 16 ára, og hafði meðmæli einhverrar félagskonu.

Að þessu markmiði sínu, hefir félagið unnið eftir mætti. Þegar á öðru ári lét það fara fyrirlestrarferð um landið, í þessum tilgangi. Formaður félagsins, Briet Bjarnhéðinsdóttir var fengin til þess, og hélt hún 12 fyrirlestra á því ferðalagi og stofnaði 5 sambandsdeildir, sem á næsta vetri höfðu um 300 meðlimi. Þrjú þeirra gengu veturinn eftir í samband við Reykjavíkufélagið, en 2 þeirra, Seyðisfjarðar- og Akureyrardeildin vildu eigi vera með. Því miður hafði félagið ekki efni á að senda þá á næstu árum aðra fyrirlestra og »agitationsferð«, sem þó hefði verið nauðsynlegt, með því þessi sundrung veikti félagsskapinn og varð til þess að ýms þeirra liðu undir lok, eða gengu inn í önnur félög og hurfu þannig frá sinni npprunalegu stefnuskrá.

En þrátt fyrir þessa erfiðleika hefir aðaldeild Kvenréttindafélagsins, K. R. F. Í. í Reykjavík, eftir megni unnið að þessu ákveðna markmiði. Hún hefir ein af öllum íslenskum kvenfélögum jafnt og þétt sent ávörp og skeyti til kvenna út um land í þessu skyni. Í nafni félagsins hefir formaður þess staðið í bréfaskiftum við margar helstu konur landsins og reynt að fá þær til að koma þessum málum inn á þingmálafundina. Félagið hefir staðið fyrir ýmsum almennum kvennafundum, sem jafnvel hafa fengið alþingismennina fyrir áheyrndur. Það hefir fengið bornar fram tillögur, samþykktar af fundunum um hvortveggja aðalmálin, sem á dagskrá þess standa: kosningarrétt og kjörgengið bæði þann pólitiska og í sveitamálum, kirkju og héraðamálum, og mentamál kvenna, og því hefir tekist að fá þann flutningsmann að öðru þessu aðalmáli, því, um jafnrétti kvenna til náms, embætta og atvinnu, sem eflaust

hefir verið sá einasti af öllum þingmönnum, sem gat komið því nær því ómót-mæltu gegnum þingið.

Loks hefir félagið leitast við að fá konur til að nota sér fengin réttindi. Það hefir jafnan fyrir bæjarstjórnarkosningar haft frumkvæðið að því, að kalla öll kvenfélög bæjarins saman og fá þau til sameiginlegrar samvinnu við kosningarnar. Auðvitað hefði það eitt, litlu áorkað. En stefnuskrá þess, var meðal annars, að »efla samvinnu og félagsskap meðal íslenskra kvenna, og glæða áhuga þeirra á þessum málum«. Hvorki stofnendum félagsins, stjórn þess né meðlimum, kom til hugar, að ætla félaginu einu að vinna alt, sem þurfti að vinna. Það átti eftir lögum sínum að leitast við að leiða og vekja konur þjóðarinnar. Fá þær til að sameina sig um vissar réttarkröfur, agitera fyrir þeim, og svo taka höndum saman til að nota sér þau réttindi sem fengust jafnóðum og þau stæðu konum til boða.

Hér heima munu líka fáir neita því að alt það, sem gert hefir verið í þessu máli, síðan K. R. F. Í. var stofnað, hafi verið gert að þess undirlagi, og að það hafi verið sú alda, sem undir bjó og skapaði það almenningsálit hér á landi, þenna síðasta áratug, er gerði það að verkum, að ákvæðið um pólitísk réttindi kvenna voru tekin upp í stjórnarskrárfrumv. af báðum flokkum. En vitanlegt er það að hvorugum flokknum var það atriði kappsmál, þótt það kæmist fram að lokum, af því það átti líka fáa opinbera mótstöðumenn.

En nú, þegar vér höfum fengið aðalkröfur vorar uppfylltar, þá munu margir ætla, að engin þörf sé fyrir frekari baráttu eða samheldni í þessum málum. Félagið geti nú lagst niður eða tekið upp önnur verkefni. Þessa ástæðu höfðu líka stofnendur félagsins í huga, þegar þeir gáfu fáluginu nafnið. Að því var valið nafnið: Kvenréttindafélag Íslands, eða eitt hvað í þá áttina, það var af þeirri ástæðu, að stofnendurnir sáu fyrir, að þótt konur fengju

pólitísk réttindi, þá væri margt eftir samt að vinna. Ekki væri mikið hægra að gæta fengins fjár, en að afla þess. — Eftir félagslögnum átti félagið jafnframt baráttunni fyrir pólitískum kosningarrétti og jafnrétti til mentunar embætta og opinberra sýslana, »að efla og glæða áhuga ísl. kvenna á almennum málum« og »að efla félagsskap og samvinnu meðal þeirra«. Og til þessa er aðferðin fyrir skrifað í aðaldráttunum í félagslögnum: Það á félagið að gera með »fyrirlestrum, ritgerðum og félagastofnun«. — Alt svo bæði í ritum og ræðum, með öllu mögulegu móti. — Og það eitt er nóg verkefni til margra ára.

En fyrsta liðinn í 2. grein laga vorra getum vér strykað út, með því þær kröfur eru allar uppfylltar að lögum.

Eftir er að gæta og vaka yfir því, að þessi lög verði meira en pappírslög ein, og konum verði í raun og veru veitt þau embætti og stöður, sem þær hafa sömu skilyrði til að fá og karlmenn. Og að hinu leytinu, að þær noti nú þessi nýfengnu réttindi samvisskusamlega og með þeirri ábyrgðartilfinningu, sem góðum þjóðfélagsborgurum sæmir. En til þess að geta það, þurfum vér konur meiri þekkingu og áhuga fyrir öllum þjóðmálum, bæði stórum og smóum, en vér höfum sýnt hingað til. Karlmennirnir hafa þó alist upp með þeirri meðvitund, að þegar þeir kæmust til vits og ára, yrðu þeir að taka meiri eða minni þátt í þeim, en konurnar hafa frá barnæsku fengið þá kenningu límda í huga og hjörtu, að þessi mál kæmu þeim ekki við, og við þau væri ilt og ókvenlegt að fást. Þar af alt skopið og skammirnar, sem við höfum fengið, sem reynt höfum að kynna okkur þau og taka þátt í þeim. En þetta verður að breytast sem fyrst og til þess þarf öflugan félagsskap. Fyrir því verður K. R. F. Í. að gangast og gera sitt til að opna augu íslenskra kvenna fyrir þeim sannleika, að þekking er vald, og sterkur félagsskapur er aðalframfaraskilyrðið.

Geislabrot utan úr dimmunni.

Ensk vandamál. Tvö stór vandamál eru síðustu mánuðina algerlega efst á baugi hjá enskum konum: *þjóðleg samtök og sparsemi.*

Erfiðust viðfangs eru þjóðlegu samtökin, og fyrir þá sem standa á lengdar og fylgja valdboðum stjórnarinnar með undrun og eftirtekt, þegar menn athuga allar þessar ströngu og valdboðnu ráðstafanir stjórnarinnar, sem lítil árangur eða gagn virðist oft vera að, þá liggur mönnum við að halda að þessi barátta milli lyndiseinkunna þjóðarinnar og daglegu krafanna sé vonlaus.

Það er alls ekki, sem margir ætla, að Bretana vanti hæfileika til að skipa reglulega niður hjá sér. Þeir eiga þenna kost á svo háu stigi, að þeir þola ekki að valdhafarnir minni sig á að þeirra þurfi við. Þeir geta sýnt hina mestu hlýðni og sjálfsafneitun — en aðeins af eigin frjálsum vilja. Þeir þjóna með dauðatrygð skoðunum sínum, dutlungum, félagi, þjóðmálaflokki, og trúfélögum. En þeir verða að gleyma þjóðerni sínu og „Magna Charta“ (elstu grundvallarlög þeirra) til þess að unt sé að æsa þá upp í samstæða heild, sem í tilfinningum, hugsunum og verkum stjórnist af bendingum að ofan, og með fjálgleika trú því að það, sem landsfáðirinn vill og gerir, sé jafnan til hins betra.

Tilraunir stjórnarinnar með að láta konur sjálfviljugar innskrifa sig til allra borgaralegra sýslana í þjóðféluginu, sem þyrfti að bæta í fyrir þá, sem gengu í herinn, misheppnuðust alveg. Konurnar, sem þannig létu innskrifast og fúslega buðust inn á vinnumarkaðinn voru 90.000, og það á mjög stuttum tíma. Af þeim voru aðeins 3000 notaðar. Afleiðingarnar urðu óánægja, leiði og áhugaleysi. Stjórninni hafði auðsáanlega mistekist í byrjun með það, að hún hafði viðhaft sterkari orð um þarfnar og skorað meira á konur, en þörf var, því það er varla að furða sig á, þótt slík umskifti geti ekki orðið á þjóðféluginu, svona í hendingskasti. Sömu gallarnir voru á hinn dæmáfáu skipun stjórnarinnar ensku í haust, þegar allir karlar og konur sem voru 15 ára fengu eyðublöð, með mjög nærgöngulum spurningum, sem þeir áttu að svara, um nöfn sín, ætt, ástæður, atvinnu og hæfileika, og festa sig á blaðið til þeirrar vinnu sem við þá ætti, hvenær sem þörf krefði. Þetta er óneitanlega að „forskrifa“ sig. Hugmyndin er góð, en ómöguleg í framkvæmd nema mennirnir væru guði alvittrir.

Women's Freedom League með gömlu mrs. Despard, systur sir French í broddi fylkingar, hefir byrjað á að mótmæla þessum eyðublöðum og ónægðu spurningum, og eggjað konur á að neita að útfylla þau. Ein kona úr félaginu var tekin fóst fyrir þenna mótpróa og gefnir tveir kostir, sekt eða 8 vikna fangelsi. Hún tók eftir venju suffra-

gettanna fangelsið, því þær greiða aldrei sektir. En svo stofnaði félagið sjálft sérstakt félag: „The National Service Organisation“, sem á að keppa við vinnuveitingar stjórnarinnar, og sjálft útvegar konum vinnu, og konur til að vinna, þar sem karlmenn vanta.

Sylvia Pankhurst þrjóskað einnig opinberlega móti stjórninni. Hún hefir í mjög rækilegri ritgerð komið með harðar ákærur gegn þessu „kapitalista“-stríði, sem nú geysaði, og líklega vill hún líka að fátæku konurnar í austurhluta borgarinnar, sem elska hana og hlýða hennar boði og banni, þrjóskað við að gefa kost á sér til vinnu, í stað þeirra manna, sem í stríðið eru sendir, af því hún átelur stríðið, sem ólögmaðt í alla staði. Hin alþekta mrs. Montefiore, sem hatar bæði innskristina á listana og stríðið, kennir í brjosti um fátæklingana, hún vill að minsta kosti, að ef eyðublöðin séu útfyllt þá sé einhverju bætt við, sem átelji þessa aðferð stjórnarinnar.

Hinn stórkostlegi útifundur, sem Pankhurst-mæðgurnar stóðu fyrir í júlímánuði (þær mrs. P. og mrs. Christabel Pankhurst — sú sem mest barðist móti ensku stjórninni og flúði úr landi þegar átti að taka hana fasta), sem átti að sýna áhuga kvenna eftir því, að fá að vinna í vopnasmíðaverksmiðjunum, var sjerstaklega merkilegur þess vegna, að hann sýndi á sjerstaklega augljósan hátt, það samband og samvinnu, sem menn geta naumast talið sæmilegt, sem sé samvinnuna á milli Pankhurst-mæðganna og Lloyd George, sem áður var þeirra mesti fjandmaður. En nú stóðu þau öll þrjú á upphækkunum ræðupalli, frammi fyrir öllum mannföldunum, og þar voru teknar af þeim ótal ljósmyndir, sem nú eru seldar í þúsundatali á brjefspjöldum. — Margt getur fólkið þolað að sjá, en hér var því þó nóg boðið. Ráðherrann var svo ánægjulegur að sjá, eins og gleðidrukkinn brúðgumi, og lét í ljósi ánægju sína og velpóknun yfir því hvað „Women's Social and Political Union“ (kvenréttindafélag Pankhurstanna) hefði óvenjulega sterkan og víðtækan félagsskap. — Enginn vissi það betur en hann, sem að þeirra ráðum hefði verið eltur árum saman, eins og sært dýr á veiðum. — En út af þessu hefir félag gömlu mrs. Despard, Women's Freedom League, sem áður vann í líkum anda og Pankhurst-mæðgurnar, nema braut aldrei rúður eða kveykti í húsum og altaf afsakaði hinar fyrir það — sagt þeim upp vináttunni og samvinnunni, og lætur greinilega á sér heyra í blaði sínu, „The Vole“, að þetta séu alt ráð vopnagerðar-ráðherrans, mr. Lloyd George, og hans stjórnarskrifstofu, sem muni hafa borið allan kostnaðinn við skráðgönguna og fundinn. — Það er atvik, ef satt væri, sem bregður birtu yfir þessa kynlegu skrifamynd. —

Jafnvel hin blíða vinsæla Sylvia Pankhurst, gengur sína eigin vegi, þvert á móti móður sinni, og heldur á hverjum sunnudegi ræður móti stríðinu, í Hyde Park. Skrítið fólk Englendingarnir. —

I hinu vandamálinu, sparnaðarmálinu, er engin sundurþykkja í orði kveðnu. Menn kannast fúslega við nauðsyn þess, þótt það sé ekki eiginlega ensk dygð. En auðvitað verða kvenfélögin og konurnar dálftið leiðar og gramar, þegar þær sjá að þeim einum er ætlað að spara, og ýmsir nafnlausir herrar eru í blöðunum að gefa þeim þau allra kynlegustu húsráð. Sumar þeirra launa athygli þá, sem dýrtíðarnefnd þingsins er altaf að sýna konunum, með því að telja upp heilar runur af dæmum um eyðslu-semi stjórnarinnar, gefa henni góð sparsemisráð. —

Alt sem gerist í Englandi í þessu efni, er eiginlega það sama og annarsstaðar: Fyrirlestravikur og þjóðlegar húshaldssýningar, matreiðslunáms-skeið flugrit og áskoranir til vinnukvenna um að sjóða kartöflur með hýðinu, hirða vel alla brauðmola, nota vandlega suðugeyma — og áskoranir til húsmæðra um að leiða stríðið til sigurs með góðri hústjórn og sparsemi. — Þetta er alt saman sama aðferðin og hjá Þjóðverjum í fyrra vetur, en nú í enskri þýðingu. — Já, öll verðum við að fara að spara!

„Fullrétti“ kvenna.

Eins og flestum er kunnugt, hafa norsk- ar konur fengið sömu stjórnsmálaréttindi og karlmenn. Sömnleiðis hafa þær fyrir fáum árum fengið aðgang að öllum æðri skólum og flestum embættum að lögum. Þó eru undantekin geistlegu embættin og ráðherra embættin. Flest, eða öll önnur embætti eru þeim opin að lögum, með sömu skilyrðum og karlmönnum.

Norðmenn eiga líka nú orðið mörgum lærðum merkiskonum á að skipa, þar á meðal frk. Kristine Bonnevie prófessor við Kristianíu-háskóla. Fjöldi margar konur þeirra eru lækna og sérfræðingar í ýms- um greinum læknislistarinnar. Ein kona, Betty Kjelsberg, er opinber umsjónarmað- ur yfir öllum verksmiðjum í ríkinu, sem konur og börn vinna við. Fjöldi kvenna kennir bæði við alþýðu- og mentaskólana. Þær eru líka komnar að bókasöfnum o. fl. Í kviðdómum eru konur líka, og alstaðar vinna þær meira og meira álit og leggja undir sig fleiri svæði. Það virðist því dálítið kynlegt, þegar aukalæknisstaðan við

»gynækologisku« deildina fyrir konur á nýju kvenna klinikinni í »gynækologiu« í Kristianíu var veitt, að þrátt fyrir það að margir kvenlæknar sóttu, og það mjög þektar konur, sem lækna, þá var þó karl- manni veitt staðan. Prófessor Brandt, sem er yfirlæknir við klinikina, sendi sína »ind- stillingu« eða meðmæli til stjórnardeild- arinnar, sem veita átti embættið, og réði þar sterklega frá því, að taka konur í æðri stöður við klinikina. Og í lækna-riti, þar sem þetta mál er rætt, er haft eftir hon- um, — og sannað að hann hafi talað það — að meðan hann sé yfirlæknir stofnun- arinnar, þá skuli ekki kvenlæknar koma þar inn fyrir dyr. Og þó eru sjúklingarn- ir á klinikinni, sængurkonur, konur sem þjást af sérstökum kvennasjúkdómum og smábörn. Menn skyldu því ælla, að kven- læknar væru fult svo vel fallnar til þess að vera þeirra lækna og karlmenn. Auk þess var ein af þeim konum, sem sóttu mjög þektur sérfræðingur í þessari grein, dr. Louise Isachsen, sem hafði áður haft mikla reynslu, einmitt sem læknir í þess- um sjúkdómum, og hafði miklu meiri vís- indalega þekkingu til að bera, í þeim efn- um en keppinautur hennar, sem fékk stöð- una.

Þegar á þetta dæmi er litið, með tilliti til þess, að það hefir komið fyrir hjá þeirri þjóð, sem hefir verið ein af þeim fyrstu, til að veita konum sínum bæði pólitískt og borgaralegt »fullrétti« að lögum, og þeg- ar ennfremur þess er gætt, að norskar kon- ur hafa um langan tíma tekið sterkan þátt í öllum landsmálum, setið þar í sveitastjórn- um, skólanefndum, fátækra stjórnnum o. s. frv., auk þess sem þær hafa stundað nám í flestöllum vísindum og listum, sem feng- ist hefir þar í landi. — Þá er von, þótt oss íslenzku konunum verði það á, að ef- ast um að íslensk valdstjórn verði þeim mun réttlátari, að konur muni komast tiltölulega jafnt karlmönnum að öllum stöðum, sem þær hafi sömu skilyrði til. Vér höfum ennþá, því miður, fáar konur, sem geti kept við karlmenn um nokkurt embætti

og opinberar sýslanir. En vér hyggjum, að réttara sé fyrir oss að fylgja þeim fáu konum með nákvæmri eftirtekt á því, hvernig þeim tekst að komast að slíkum stöðum. Eitt lítið smá dæmi gefur oss grun um að líkt verði uppi á teningnum hjá valdhöfum hér og hjá frændum vorum Norðmönnum. Stúlka, sem er stúdent hér frá Mentaskólanum með 1. einkunn og hefir síðan stundað háskólanám í 3—4 ár, sótti bæði í fyrra sumar og í sumar, um þingskriftir, en fékk þær ekki, þótt nú í sumar að minsta kosti 16—18 karimönnum væri veitt meiri eða minni atvinna við þær, og það sumum, sem ekki virtust gæddir neinum sérlegum yfirburðum eða reglusemi. En það var haft eftir öðrum forsetanum, sem veita átti þessar stöður, að stúlkur skyldu ekki komast að þinginu meðan hann réði. — Það væri nógur tíminn, þegar konur færu að ráða inni í þingsölunum.

Til allrar hamingja, lítur þingið í heild sinni varla svona á málin, eða landsmenn yfirleitt. En hættan er þó alltaf til meðan til eru merkir menn, sem líta svona á, og láta sér sæma að fara líkum orðum um þetta. Alltaf getur komið fyrir að þeir verði í einhverju valdhafasæti, og undir þá beri ýmiskonar sýslana- eða embætta-veitingar, þar sem þeir geti, ráðið lögum og lofum. Og meðen svo er, þá veitir ekki af að konur taki eftir og láti sig skifta það sem fram fer. Oss er þó sannarlega ekki nóg að fá jafnrétti á pappírnum. Vér viljum fá það bæði að landslögum og með framkvæmd laganna. Vér viljum að sjálf-sögðu fullnægja þeim kröfum og skilyrðum sem fyrirskipaðar eru, en þá viljum vér einnig eiga það víst, að það verði verðleikar, en hvorki fordómar eða kynferði, sem ráða embætta- og atvinnuveitingunum.

Siðferðislögmál stríðsins.

Þess hefir áður verið getið í Kvennablaðinu að miklar umræður, gremja og vandkvæði hafi orðið í Frakklandi út af því hvað gera skyldi við börn þau, sem fæddust þar, sem óvinaherinn væri á ferðinni, sem tæki bæði meyjar og mannakonur nauðungartaki. Margir vildu að konur fengju leyfi til fóstureyðinga en ýmsar beztu konur tóku til máls móti því. Niðurstaðan varð sú, að þar sem mæðurnar vildu losast við börnin, skyldu þau setjast á opinberar uppeldisstofnanir stjórnarinnar og í þessum tilgangi hanga kassar eða körfur utan á stofnununum, sem stinga mætti ofan í þessum nýfæddu ómerkingum, sem enginn vildi eiga né kannast við.

Nú hafa þjóðverjar líka farið að ræða þetta sama mál, vegna þess að alveg sömu afleiðingarnar hafa orðið af nærveru rússneska hersins í þýskum löndum og þýska hersins í Frakklandi. En — í Þýskalandi lítur út fyrir að allir séu á einu máli með að fóstrunum skuli eyða. Kvenfélagið »Der Bund für Mutterschutz«, hefir sent sambandsráðinu áskorun um neyðarlög í þessu efni, og beðið um að í þessum umtöluðu héruðum séu sett bráðabyrgðarlög, sem upphefji bann gegn fóstureyðingum. Menn vita ekki hverju stjórnin svarar, en hingað til síðan stríðið hófst, hefir hún farið mjög eftir ráðum þessa mæðraverndunarfélags, og haft það sér til aðstoðar.

Í Wien hefir Almenna austuríska kvenfélagið, snúið sér til dómsmálastjórnarinnar með samskonar bænaskrá. — Ófæddu stríðsbörnin virðast í þýskum löndum engrar miskunnar eiga að vænta.

Kaupendur Kvennabl, eru beðnir að athuga

að á 2. tbl. Kvbl. 1913 hefir misprentast tbl. talan svo þar stendur 3. í staðinn 2. tbl. En á næsta tbl. á eftir, sem er tvöfalt stendur aftur 3—4 tbl. — Þessvegna vantar ekki 2. tbl. í blaðið, eins og sumir kaupendur hafa haldið.

Þeir af kaupendum Kvennablaðsins

sem skift hafa um heimili, eru beðnir að láta útg. vita það sem fyrst.

Kenning.

Þýtt.

(Framhald).

Það kom bara eitt lítið lágt »já«, sem svar hennar, en svo mættust augu okkar og í hennar augum voru slík svipbrigði sem — Hann klemdi vörnum saman og pagnaði snöggvast. Svo þakkaði hún mér fyrir að eg hefði látið hana halda trúnni á mig — — já Lisa, það sagði hún! — — Og svo ert það þú, sem stendur núna bak við þetta altsaman. — Þvílíkur bölvapur ræfill, sem eg er! Hann stappaði æstur fætinum niður.

»Seinast bað hún mig« hélt hann áfram, »að hugsa ekki meira um þetta — að láta mér ekki finnast til um það á neinn hátt, en svo komu ofurlitil tilmæli — svo ekta kvenleg og barnslega viðkvæm — að vera framvegis svolítið gætnari, því annars gæti viljað til að eg hefði einhverntíma ilt af því, — — ekki ein einasta ásökun eða ámælisyrði fyrir það, hvað eg hefði misgert gagnvart henni — bara hugsaði um að hlífa mér. — — Þú skilur sjálfsagt hvernig mér finst það«, hann fleygði sér ofan í stólinn með höndurnar fyrir andlitinu og stundi pungan.

Eg klappaði þegjandi niðurlúta dökka höfðinu og sagði: — »Ertu sár við mig Hermann eða — sérðu eftir því að þú fórst?»

Hann leit upp og strauk með hendinni yfir augun.

»Vist ekki Lisa!« sagði hann og stóð upp. »Hvernig getur þú haldið það! Þvert á móti«.

Svo tók hann húfuna sína, af stofuborðinu, og stóð augnablik þegjandi. Síðan kom hann fram til mín, beygði sig niður með svo fallegt, viðkvæmt augnatillit og kysti mig.

»Þakka þér fyrir«, sagði hann bara, sneri sér fljótt við og fór.

Af því svo margir hafa spurt mig um hvernig farið hefði seinna fyrir Hermann bróðir mínum og Gretu þá finst mér eg næstum skyldug til að koma með »eftirmála« — eða öllu heldur með — endirinn á »kenningunni«. Og eg er líka núna í sérstaklega góðu skapi, til að gera það, í kvöld, því eg er alveg nýbúinn að fylgja þeim á járnbrautarstöðvarnar, þar sem einlestin átti að flytja þau á ofurlitla »Weddingtrip« — (brúðkaupsferð) til Grikklands, draumalandsins hennar Gretu, síðan hún var svolitil skólatelpa. Til þess að byrja á byrjuninni þá verð eg að fara 3 mánuði aftur í tímann frá þessum degi — brúðkaupsdegi þeirra — og hér um bil jafnlangt aftur í tímann frá þeim degi þegar eg sendi Hermann bróðir minn til að biðja fyrirgefningar.

Reyndar hafði eg furðað mig á því í huga mínum hvert Greta litla hefði ekki með þeirri kenningu, sem hún óafvitandi gaf honum, unnið talsvert fyrir sinni eigin hamingju, þegar eg sá hvað ákaflega hann iðraðist eftir öllu saman, og einkum þegar það sýndi sig að þessi reynsla hafði haft varanleg áhrif á hann í ýmsu tilliti. Hann varð miklu alvarlegri, fullorðnari og nærgætnari, og það fer honum áreiðanlega vel því hann var ekki svo lítið sjálfsbyrgingslegur áður. Greta fór daginn eftir samtali þeirra burtu til Stokkhólms og var þar í 3 mánuði, sem var mjög þægilegt fyrir báða málsaðila.

Hermann var mjög starfsamur meðan hún var í burtu og virtist alveg hafa mist löngun eftir allri útiveru. Við mintumst aldrei á Gretu og eg vissi ekkert um það hvað mikið hann hugsaði um þetta litla æfintýri, þegar Fritz eitt kvöld kom heim frá herramiðdegisveislu, eða réttara sagt »eftirdrykkju« eftir veisluna, þar, sem þeir Hermann höfðu báðir verið saman.

Hann sagði mér þá að einn af yngri sveitarforingjunum hefði meðan þeir sátu reykjandi við glösin, í gamni spurt Hermann hvort þessi minkandi áhugi hans fyrir samkvæmislífinu stæði nokkuð í sambandi við fjarveru Gretu Hellgren.

Hermann brá litum, snöggvast, en svaraði engu.

»Heyrðu von Rein«, tók þá einhver annar félaganna fram í. »Veistu hvað núna gengur staflaust í borginni?»

»Nei, og gef heldur ekkert um að vita það«, svaraði Hermann stuttur í spuna.

»O, það segðir þú nú ef til vill ekki, ef þú fengir að heyra það«, sagði hinn.

Hermann þagði og reykti.

»Það er reyndar ágæt saga« sagði sá priðji. »Fyrir alla muni, segðu honum hana«.

Og svo kom löng þvættingssaga með ofurlitl-

Kaupendur Kvennablaðsins

eru vinsamlega myntir á, að gjalddagi blaðsins var 1. júlí, og væri útg. því mjög kært að borgun fyrir það yrði greidd sem fyrst, einkum fyrir eldri skuldir.

um sannleiksneista samanvið, en mestan hlutan aukinn af ósannindum, sem í stuttu máli hljóðaði þannig að Hermann hefði beðið Gretu við föður hennar, sem með ánægju hefði játað bönorðinu, en að hún sjálf, þegar til hennar kom, hafði neitað honum.

Ráðskonan þar í húsinu hafði hlerað eftir nokkrum orðum af samtalinu milli þeirra. og lagt það svo út eftir sínu eigin höfði, með þeirri útleggingu að hún hefði sjálf séð Hermann æstan og náfölan fara út frá Gretu, sem daginn eftir ferðaðist burtu til Stokkhólms.

»Þú — Hermann von Rein, hefir þá fengið hryggbrót hjá litlu »Humlunni«, sagan er reglulega ágæt.

Hermann stóð upp og rétti úr sér, svo hinn háí beini vöxtur hans þaut sín reglulega vel. Hann var föllur, en augun brunnu í andlitinu, og þó talaði hann alveg rólega.

»Eg ætla nú í fyrsta lagi að biðja ykkur að leggja niður þetta heimskulega auknefni á fröken Hellgren«, sagði hann. »Eg veit að eg á sjálfur heiðurinn af þessari fyndni, og það gefur mér líka rétt til að gera útaf við hana. —

Þar næst mælist eg líka þess að nafn fröken Hellgren sé að minsta kosti í minni nærveru, nefnt með þeirri virðingu, sem henni ber, og sem hún verðskuldar miklu meira en nokkurn ykkar grunara. — — — Hvað sögunni um þetta umtalaða hryggbrót viðvikur, þá álit eg mér ekki beri neina skyldu til að gera grein fyrir henni, jafnvel þótt eg kynni að vita hvernig í því máli lagi.

Hann pagnaði snöggvast og sagði svo seinlega:

»Skyldi eg eiga synjunar að minnast frá þeim tíma — þá er það mál, sem okkur báðum kemur við — það snertir enga aðra, — og eg vona að þetta verði í síðasta sinni sem þetta mál verður rætt hérna — að minsta kosti á milli okkar. — Góða nótt!«

Það varð dauðapögn snöggvast, þangað til ungi sveitaforinginn, sem hafði sagt söguna alt í einu spratt upp og gekk fram til Hermanns, sem þegar var kominn fram í dyrnar.

»Fyrirgefðu mér, von Rein«, sagði hann alvarlega. Eg hafði ekki minnsta grun um að nokkur fótur væri fyrir þessu — að minnsti sannleikur væri —, nokkur hlutur — sem væri meiðandi fyrir þig í þessari sögu. Annars hefði eg auðvitað ekki talað um þetta.

»Það skil, eg vel«, svaraði Hermann rólega, »og af því mér þykir eiginlega vænt um að hafa fengið að heyra hana þá þarf engar afsökunar við. Góða nótt vinur minn!« og svo fór hann.

Vegna Fritz var ekki talað meira um þetta, en eg var bæði hrifin og gröm Hermanns vegna. En meiri uppreisn gat hann ekki gefið Gretu litlu.

Eftir þrjá mánuði kom hún heim, og eg var mjög forvitin að vita hvernig fyrstu endurfundir þeirra yrðu. Það var 1. desember, í kvöldboði hjá einum af höfðingjum bæjarins, þau Hallgrens feðginin komu seint, og allir voru saman komnir á undan þeim þegar þau komu inn. Hermann stóð fyrir aftan mig, hvað hann hugsaði veit eg ekki, en að eg hafði hjartslátt, það er vist. En mér til mestu furðu þá var Greta því vaxin að snúa sér vel út úr þessu. Hún kom mjög róleg til okkar og heilsaði okkur Fritz fyrst, en svo rétti hún Hermannni hendina og leit rólega og djarflega á hann. Hún stóð meira að segja nokkrar mínútur við hjá okkur, talaði við okkur um ýmsa sameiginlega kunningja okkar í Stokhólmi og hjálpaði Hermannni þannig með sinni finu kvenlegu nærgætni yfir þessa stund, sem var ekki sérlega skemtileg fyrir hann, með öll þvættingshungruðu forvitnu augun, sem stöðu á okkur.

Eg þorði ekki að líta á hann, en stakk hendinni á mér inn í lófa hans, þegar Greta fór frá okkur, til þess að heilsa næsta hópnum, sem var fyrir aftan okkur og hlustaði langeygður eftir samtali okkar. Hermann þrýsti hendi minni með slíku afli, að eg varð dauðhrædd um að hann rífi alla nýju hanzkana mína.

Eg horfði stöðugt á eftir hvítklæddu grannvöxnu stúlkunni, sem rólega og með sér óvitandi tíguleika gekk heilsandi milli gestahópanna, algerlega ósnert, að því er virtist, af hinum mikla forvitnislega ákafa, sem allir skoðuðu